

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення педагогічної практики
в спеціальних закладах освіти
для студентів
галузі знань 01Освіта
напряму підготовки 016 Спеціальна освіта
(денна та заочна форма навчання)

Харків, 2019

УДК. 376.011.3-051

М54 Методичні рекомендації до проведення педагогічної практики в спеціальних закладах освіти для студентів напряму підготовки 016 Спеціальна освіта / Укладач А.С. Пехарева. Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : 2019. - 41 с.

Затверджено на засіданні кафедри корекційної освіти та спеціальної психології Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» протокол № 4 від листопада 2019р.

Методичні рекомендації до проведення педагогічної практики підготовлені на основі програм практик та розраховані для студентів кафедри корекційної освіти та спеціальної психології. Навчальна практика є складовою частиною навчальної програми підготовки здобувачів, має чітко визначені цілі, завдання проходження практики, форми оцінювання знань, перелік звітної документації. Матеріали містять програму практики, порядок представлення її результатів, теоретичні та методичні матеріали а також зразки необхідних документів.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Зміст практики	4
Обов'язки студента-практиканта	7
Обов'язки керівника педагогічної практики студентів	9
Перелік основних індивідуальних завдань практики	10
Рекомендації студенту-практиканту щодо проведення уроку	11
План-конспект уроку	14
Критерії оцінювання уроків та занять	17
Теоретичні засади підготовки та проведення уроків у спеціальних закладах освіти	19
Методка проведення виховних занять	28
Захист практики	31
Список рекомендованої літератури	32
Додатки	34

Пояснювальна записка

Програма педагогічної (безвідривної) практики зі спеціальності 016 Спеціальна освіта факультету дошкільної і спеціальної освіти та історії Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради розроблена у відповідності з "Положенням про проведення практики студентів у вищих навчальних закладах України", затвердженим наказом Міністерства освіти України від 08 квітня 1993 року за № 93. Педагогічна (безвідривна) практика студентів проводиться відповідно до укладених договорів у спеціальних та інклюзивних загальноосвітніх закладах. Педагогічна практика посідає провідне місце у системі професійного навчання корекційних педагогів, є складовою частиною навчально-виховного процесу, забезпечує поєднання теоретичної підготовки студентів із практичною діяльністю, сприяє формуванню творчого ставлення до професії педагога.

Навчальна практика є інтегруючою ланкою теоретичної і практичної підготовки студентів, багатоаспектним й багатоцільовим етапом, що забезпечує їх професійну підготовку з основної спеціальності

Педагогічна (безвідривна) практика є складовою наскрізної програми педагогічної практики. У процесі проходження практики студенти набувають професійних знань, знайомляться із діяльністю педагогів спеціальних та інклюзивних шкіл, із особливостями використання методичних засобів, організаційних форм і методів. Педагогічна практика має свої відповідні цілі, завдання, зміст, форму організації та проведення. Особливість цього виду практики полягає у тому, що студент знайомиться із практичною діяльністю корекційних педагогів у спеціальних та інклюзивних загальноосвітніх закладах, допомагає у виконанні професійних обов'язків. Окрім пасивного спостереження за діяльністю дітей, педагогів, студент включається в активну роботу, яка передбачає виконання різних видів педагогічної діяльності, зокрема, допомога вчителям і вихователям в організації колективу дітей; виготовлення наочних посібників для проведення занять, уроків; проведення дидактичних, рольових, рухливих ігор з дітьми з особливостями психофізичного розвитку, проведення уроків згідно навчального плану.

Цей вид практики передбачає підготовку та проведення здобувачами освіти пробних та залікових уроків безпосередньо у закладі спеціальної освіти, та самостійна робота студентів з виконання завдань практики.

Зміст практики

Мета педагогічної практики – ознайомити та залучити студентів до системи освітньо-корекційних послуг, ознайомити зі змістом професійної діяльності учителів корекційних закладів освіти; залучити студентів до безпосередньої практичної діяльності у спеціальних та інклюзивних закладах.

Завдання практики:

- розвиток професійної мотивації, професійно значущих рис і якостей особистості;
- набуття та відпрацювання студентами практичних навичок організації навчально-корекційної та корекційно-виховної роботи;
- розвиток творчих здібностей студентів;
- навчання плануванню та організації робочого часу на уроці;
- формування вмінь самостійно приймати професійно значущі рішення.
- підготувати практикантів до проведення різних типів уроків та позакласних занять з окремих предметів;
- вчити добирати та доцільно використовувати на уроці активні форми і методи роботи з молодшими школярами;
- спостерігати і аналізувати навчально-виховний процес;
- вивчати вікові та індивідуальні особливості, здійснювати індивідуальний підхід до окремих учнів;
- розвивати любов до педагогічної професії, стимулювати прагнення до вивчення педагогічних дисциплін і удосконалення педагогічних здібностей з метою підготовки до творчого вирішення навчально-виховних завдань.

Практика розпочинається на 3-му курсі (VII семестр).

За період практики студент проводить 6 пробних занять (5 уроків, 1 виховний захід). За період практики проводять наступні уроки:

1. Українська мова і читання.
2. Математика
3. Природознавство
4. Фізика
5. Трудове навчання
6. Образотворче мистецтво
7. Хімія
8. Географія
9. Історія

Для проходження даного виду практики група студентів ділиться на підгрупи по 3-4 особи, які закріплюються за певним класом або викладачем.

Кожна підгрупа працює за груповим розкладом. Один студент з підгрупи проводить пробний урок, а решта ведуть спостереження.

Студент академії проводить пробні уроки і заняття згідно з розкладом, який складає керівник практики і завіряє завідувач навчально-виробничої практики академії, узгоджуючи його з методистом, вчителем класу та заступником директора школи, в якій практикант проводить уроки.

Розклад складається на період проведення практики. В ньому вказується дата, підгрупа, предмет, клас, в якому студент буде проводити пробний урок. У відповідності з розкладом пробних уроків складається графік консультацій викладачів окремих методик і вчителів школи, які залучені до практики.

Студент, який за розкладом повинен проводити урок чи заняття, не пізніше, ніж за тиждень, має отримати тему уроку і необхідні вказівки для його проведення у вчителя класу та методиста академії. Він зобов'язаний у своєму щоденнику розробити конспект уроку, а при потребі - необхідну наочність та інші дидактичні матеріали.

Бажано, щоб студенти отримували консультацію у викладача методики (педагогіки) після вчителя класу.

Конспект уроку підписує вчитель школи, а затверджує методист академії

При проведенні студентом пробного уроку на ньому присутні вчитель класу, методист практики і підгрупа студентів, які записують у своїх щоденниках аналіз уроку.

Після проведення пробного уроку чи заняття проводиться обговорення, де виступають студенти, вчитель класу і методист, який після узгодження з учителем виставляє оцінку за урок в журналі виробничої практики, де записується дата, клас, школа, предмет, тема уроку чи заняття, прізвище практиканта, вчителя класу і методиста.

Для успішного проходження практики студент повинен знати:

- наукові основи освіти; теорії навчання і виховання підростаючого покоління в Україні в обсязі, необхідному для здійснення педагогічних і науково-методичних завдань;

- теоретичні основи таких дисциплін: психологія, педагогіка; вступ до спеціальності “Спеціальна освіта”. Педагогічна деонтологія, анатомія, фізіологія, патологія дітей з основами валеології, невропатологія, психопатологія, клініка інтелектуальних порушень, риторика, культура мовлення корекційного педагога, соціально-правове забезпечення, мовленнєві та сенсорні системи і їх порушення, спеціальні методики навчання;

- спеціальні розділи загальної та корекційної педагогіки та психології, що висвітлюють питання психічного розвитку дітей з особливостями психофізичного розвитку;
- питання соціальної адаптації та можливостей організації суспільнокорисної діяльності осіб із розумовою відсталістю;
- Закон України про освіту, Конвенцію про права дитини, підзаконні та нормативно-правові акти та документи з питань навчання і виховання дітей із ОПФР;
- державну мову відповідно до чинного законодавства про мову в Україні.

Обов'язки студента-практиканта

- проходить медичний огляд та отримує допуск до роботи в освітніх навчально-виховних закладах;
- вивчає правила охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії під час проходження практики;
- бере участь у настановчій та підсумковій конференціях;
- своєчасно прибуває на місце проходження практики;
- дотримується графіку роботи, затвердженого методистом, присутній на практиці кожен раз упродовж визначеного часу, вчасно повідомляє методиста про причини відсутності на практиці;
- складає індивідуальний план роботи протягом першого тижня практики і затверджує в керівника групи;
- виконує всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників, у повному обсязі; дотримується правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- вивчає спеціальну педагогічну, методичну, психологічну літературу;
- бере участь у групових семінарах, тренінгах, консультаціях, що проводяться у процесі практики; виконує усі завдання, передбачені програмою практики, сумлінно готується до своєї роботи; під керівництвом методиста складає індивідуальний план практики;
- дотримується правил внутрішнього розпорядку базової освітньої установи, дотримується інструкцій, розпоряджень адміністрації установи і керівників практики;
- відвідує та робить аналіз заняття у своїх колег-практикантів;
- працює не менше 6 годин на день;
- несе відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно (після завершення практики, протягом чотирьох днів) оформляє необхідну для практики документацію;
- здійснює самоаналіз власної діяльності, рівня практичних умінь;
- вдосконалює практичну підготовку.

У випадку невиконання вимог, практикант може бути усунений від практики. Рішення про продовження строків практики або повторне її проходження приймає керівник практики.

Після закінчення практики студенти представляють *документацію* згідно з вимогами, що висуваються до кожного її виду:

1. Індивідуальний план практики з відміткою про його виконання (Додаток 1).
2. Щоденник проходження педпрактики, що містить самоаналіз педагогічної діяльності (Додаток 6-7).

3. Звіт про проходження практики (Додаток 4)
4. Конспекти проведених залікових уроків та інших видів роботи (Додаток 5).
5. Характеристика на студента від бази практики (Додаток 2).
5. Інші матеріали (міні-проекти, портфоліо, тези на конференцію за результатами проходження практики, матеріали, визначені конкретним видом практики).

Головне завдання студентів при проведенні роботи –показати досягнутий ними рівень педагогічної діяльності, методичну компетентність, знання сучасних технологій навчання, виховання, уміння творчо застосовувати їх на практиці.

Обов'язки керівника педагогічної практики студентів:

- проводить розподіл студентів-практикантів за базами практики; разом із керівником навчального закладу, на базі якого проходить практика, відповідає за розподіл студентів за класами та готує необхідні матеріали для відповідного розпорядження завідувачем навчально-виробничої практики;
- бере участь в організації і проведенні настановчих конференцій з практики: надає необхідні рекомендації й настанови щодо проходження практики, проводить інструктаж з техніки безпеки і охорони праці (у разі потреби тісно співпрацює з інженером з техніки безпеки), повідомляє про порядок звітності студентів про проходження практики;
- забезпечує належний рівень проведення педпрактики згідно з програмою, перебуваючи у тісному контакті з викладачами відповідних циклових комісій та керівниками баз практики;
- контролює умови праці і побуту студентів та проведення з ними на місці проходження практики обов'язкових інструктажів з охорони праці й техніки безпеки;
- контролює виконання студентами-практикантами правил внутрішнього розпорядку базового закладу освіти, організовує облік відвідування бази практики студентами й методистами;
- відвідує уроки, заняття, виховні заходи, які проводить студент-практикант, аналізує, оцінює їх, надає методичну допомогу;
- бере участь в організації і проведенні підсумкових конференцій з практики, підведенні підсумків практики та оцінюванні її результатів; обговорює питання результатів практики на засіданнях циклових комісій.

Перелік основних індивідуальних завдань практики

1. Вивчення документації, яку ведуть спеціалісти:

- скопіювати календарний план виховної роботи класу на місяць;
- скопіювати шкільний план виховної роботи;
- скопіювати план методичної роботи вчителя;
- проаналізувати документацію вчителя та вихователя (зробити перелік документації).

2. Спостереження за діяльністю вчителя, вихователя з метою визначення стилю педагогічної діяльності.

3. Систематизоване спостереження за особливостями розвитку та поведінки учнів з порушеннями психофізичного розвитку у навчально-виховній діяльності.

4. Проведення дидактичних, рольових, рухливих ігор та визначення їх корекційної цінності.

5. Розробка та проведення уроків за розкладом, аналіз корекційно-виховної спрямованості уроків інших практикантів. (див. Додаток 3).

Для виконання вищевказаних завдань використовуються наступні методи:

- спостереження за поведінкою дітей, особливостями емоційно-вольової сфери, проявами їх особистісних особливостей, особливостей діяльності, спілкування з дорослими та однолітками, здатності навчатися (під час корекційних занять, у вільний час);

- спостереження за ходом педагогічного процесу, корекційних занять та підготовкою до них вихователями та дефектологами;

- експериментальне психологічне дослідження особливостей розумового розвитку дітей, їх емоційно-вольової сфери та діяльності;

- аналіз медично-педагогічної документації;

- бесіди з батьками, вихователями та дітьми;

- вивчення спеціальної психолого-педагогічної літератури щодо особливостей дітей з вадами розумового розвитку, ДЦП, РДА;

Комплекс вказаних методів дозволяє забезпечити формування та закріплення у студентів відповідних професійних умінь на навичок.

Рекомендації студенту-практиканту щодо проведення уроку

При проведенні уроку бажано дотримуватись таких порад:

- входить в клас студент-практикант повинен ще до дзвінка. Учні повинні зайняти свої робочі місця, підготувати необхідні для даного уроку підручники, посібники та письмові приладдя;
- чіткість і діловитість початку уроку забезпечує потрібний ритм усього уроку, а тому необхідно перевірити готовність класу до уроку;
- створивши в класі необхідну ділову атмосферу, повідомити учням план уроку, пізнавальні завдання уроку, які ставлять перед учнями, етапи проведення уроку.

1. Чітка цілеспрямованість уроку.
2. Відповідність змісту уроку навчально-корекційній меті
3. Достатнє організаційне і матеріальне забезпечення уроку.
4. Оптимальний психологічний режим уроку.
5. Оптимальний темп і ритм роботи на уроці у відповідності до можливостей дітей
6. Систематична послідовність і наступність операцій на уроці.
7. Завершеність операцій.
8. Неперервний контроль і самоконтроль.
9. Закріплення знань і умінь.
10. Неперервне вдосконалення навчального процесу.

Пам'ятка практиканту з підготовки до уроку

1. Дізнайся вчасно тему свого уроку, точно визнач матеріал в підручнику до цього уроку, його місце в системі уроків по темі.
2. Визнач методичну літературу з теми уроку.
3. Визнач мету уроку, його структуру, основні етапи.
4. Розроби зміст уроку, добери матеріал і визнач методи та прийоми навчання на кожному етапі уроку, сформулюй завдання і питання учням.
5. Розподіли навчальний час на всі етапи уроку.
6. Передбач чергування різних видів робіт дітей, складного і нескладного матеріалу, правильне співвідношення між роботою під керівництвом вчителя і самостійною роботою учнів.
7. Використовуй прийоми диференціації навчальної роботи, а також елементи проблемного навчання.
8. Продумай дидактичний і наочний матеріал до уроку, оформлення записів учнів в зошитах, а також на дошці.
9. Підготуй дидактичні ігри, фізкультхвилинки.

10. Оформи розгорнутий план-конспект уроку.

Етапи підготовки пробного уроку

Підготовка до пробного уроку починається з усвідомлення теми, мети уроку на першій консультації, яку проводить вчитель класу. Під час консультації потрібно:

1. Уточнити тему уроку й записати її так, як записано в календарно-тематичному плані вчителя.
2. Записати сторінку підручника, яку потрібно буде відпрацювати з учнями в класі, домашнє завдання.
3. Обов'язково записати № домашнього завдання, яке буде перевірятися на цьому уроці (визначити методи та прийоми, час і місце його перевірки на уроці).
4. З'ясувати в учителя, які методи і прийоми він радить використати на уроці.

Після цього добре вивчити зміст запропонованого на даний урок матеріалу в підручниках.

Продумайте, які завдання підручника спрямовані на досягнення основної мети уроку, які на закріплення, вдосконалення повідомлених раніше знань, на відпрацювання навичок, що формуються, на підготовку до вивчення нового матеріалу на наступних уроках. З програми та підручників дізнайтеся, що учні вивчали, що вони повинні вже знати, які навички, уміння вже вироблені, щоб не запропонувати учням завдань, які вони ще не вміють виконувати, або завдань, не передбачених програмою. Продумайте, як пов'язати програмовий матеріал із життям.

Виходячи зі змісту матеріалу, який опрацьовуватиметься на уроці, визначте мету уроку (навчальну, виховну, розвивальну).

При визначенні навчальної мети потрібно враховувати вимоги Програми з даної теми; передбачити повторення вивченого матеріалу, яке має бути пов'язане з застосуванням набутих раніше знань, умінь, навичок у дещо змінених умовах. Розвивальну мету можна сформулювати так:

- розвивати логічне мислення учнів;
 - порівнювати, узагальнювати, доводити, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;
- розвивати навички самостійної роботи;
- виробляти навички самоперевірки, самоконтролю;
 - розвивати довільну увагу, пам'ять, творчу увагу. Виховну мету можна сформулювати так:

- формувати в учнів почуття національної гідності;
- виховувати любов до Батьківщини;
- виховувати почуття поваги до рідної мови; виховувати почуття дружби, товарищескості;
- виховувати свідоме ставлення до праці виховувати культуру поведінки в дітей;
- виховувати любов до знань, інтерес до книги.
- Добре вивчити зміст матеріалу. Творчо опрацювати відповідну методичну літературу, періодичну пресу.
- виховувати любов та повагу до державних символів нашої країни; виховувати бережливе ставлення до майна, до матеріальних цінностей;

Визначити, які ТЗН і наочні посібники, дидактичний матеріал можна використати на уроці.

Визначити тип уроку, продумати його структуру (урок- екскурсія; урок- подорож; урок-гра; урок-конкурс; урок-усний журнал; комбінований урок).

Продумати оптимальні методи і прийоми навчання, форми перевірки знань учнів, поєднуючи індивідуальну перевірку з колективною, підготувати диференційовані завдання, продумати систему повторення та закріплення вивченого.

Визначити місце, мету, час самостійної роботи на уроці, засоби її перевірки. Дібрати засоби стимулювання навчальної діяльності учнів, прийоми вироблення в школярів умінь вчитися (слухати, аналізувати почуте, мислити, запам'ятовувати).

Підібрати зміст домашнього завдання. Продумати інструктаж до домашнього завдання.

Обміркувати підсумок уроку та написати конспект пробного уроку.

План-конспект уроку

Урок № _____ Клас _____ Дата _____

Вчитель _____

Тема

уроку: _____

Освітньо – виховні завдання теми: створити комфортні умови для навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність, самостійність.

Навчальна мета:

1. Дати учням поняття про...
2. Сформувати навички...
3. Удосконалювати вміння учнів...
4. Перевірити рівень знань, умінь і навичок...
5. Закріпити знання учнів про...
6. Провести аналіз результатів

Корекційно-розвиваюча мета:

1. Розвивати мовну і слухову пам'ять.
2. Розвивати логічне мислення учнів через проведення таких операцій як аналіз, порівняння, систематизація
3. Підвищувати стилістичну культуру мовлення.
4. Розвивати зв'язне усне й писемне мовлення, творчу уяву.
5. Розвивати вміння і навички правильного користування
6. Розвивати творчі здібності учнів

Виховна мета:

1. Виховувати в учнів національну свідомість, самосвідомість та ментальність, провідні риси громадянина своєї держави, любов до рідної країни, до української мови, до свого народу.
2. Виховувати в учнів любов до рідної природи, повагу до оточуючого середовища.
3. Виховувати в учнів самостійність, мислення, кмітливість.
4. Виховувати в учнів справедливість, доброзичливість, гуманність, повагу до людей.
5. Виховувати в учнів старанність, наполегливість, бажання творчо працювати.

Міжпредметні зв'язки _____

Тип уроку:

1. Урок засвоєння нових знань.
2. Урок формування вмінь і навичок.
3. Урок застосування отриманих умінь і навичок на практиці.
4. Урок узагальнення та систематизації знань.
5. Урок контролю і корекції знань, умінь і навичок; оцінювання навчальних досягнень.
6. Урок повторення.
7. Комбінований урок.
8. Нестандартний урок.
9. Інтерактивний урок.

Обладнання: підручники, таблиці, схеми, посібники, словники, довідники, текстові завдання, учнівські повідомлення, диференційовані завдання, роздатковий матеріал, ілюстративний матеріал, завдання на картках, контрольні запитання

МЕТОДИ, ФОРМИ І ПРИЙОМИ НАВЧАННЯ

МЕТОДИ	ФОРМИ	ПРИЙОМИ
1. Інформаційно-Рецептивний	Розповідь-пояснення, лекція, опис, бесіда, інструктаж, повідомлення учнів, робота з підручником, ілюстрація, демонстрація наочних посібників, ТЗН	Виклад інформації, пояснення, активізація уваги та мислення, прийоми запам'ятовування, одержання з тексту чи ілюстрації підручника нових знань, робота з додатковим матеріалом
2. Репродуктивний	словесні, наочні і практичні методи, робота за зразком	подання матеріалу в готовому вигляді, контроль, самоконтроль, конкретизація і закріплення вже набутих знань
3. Проблемно-Пошуковий	проблемний виклад знань, пошукова діяльність учнів (постановка проблемного питання,	постанова взаємозв'язаних проблемних запитань, здобуття

	розв'язання проблеми і проблемних завдань), евристична бесіда	нових знань у процесі проблемного викладу знань, активізація уваги та мислення, різноманітна самостійна робота учнів
4. Навчально – Дослідницький	самостійна творча (дослідницька) робота учнів на здобуття та розширення знань	активізація уваги та мислення, здобуття нових знань у процесі самостійної роботи учнів, формування висновків, пізнання закономірності

Хід уроку

Загально-корекційний етап

Організаційний момент.

Актуалізація опорних знань.

Підсумок уроку.

Завдання додому та інструктаж про виконання

Критерії оцінювання уроків та занять

Оцінку «**Відмінно**» ставлять за бездоганний урок, коли повністю досягнуто навчальної та виховної мети, коли студент- практикант:

а) виявив уміння самостійно й творчо готуватися до уроку; б) провів урок на високому науковому рівні, поряд з

освітніми завданнями добре розв'язував виховні завдання, успішно керувався дидактичними принципами;

в) виготовив хороші наочні матеріали і вдало використав їх на уроці, на високому педагогічному рівні демонстрував досліди;

г) проводячи урок, творчо застосовував різні педагогічні методи й прийоми, правильно оцінював знання учнів і забезпечив активність учнів під час перевірки їхніх знань, пояснення нового матеріалу, закріплення чи повторення; залучаючи учнів до активної розумової та трудової діяльності, розвивав мислення учнів, навички самостійності;

г) уміло поєднував роботу з усім класом з індивідуальним підходом до окремих учнів;

д) правильно використав час і домогся того, що учні засвоїли основний матеріал на уроці;

е) уміло керував увагою учнів, зумів досягти зразкової дисципліни учнів;

є) вів урок бездоганною мовою.

Оцінку «**Добре**» ставлять за урок тоді, якщо студент- практикант:

а) виявив уміння добре готуватися до уроку, користуючись незначною допомогою вчителя чи методиста;

б) провів урок, який за своїм змістом науково витриманий; в) використовував ефективні методи й методичні прийоми,

але не досить творчо, на уроці мали місце методичні недоліки, які все ж суттєво не порушували нормальної роботи;

г) забезпечив на уроці добру дисципліну, залучав учнів до активної діяльності, але їхня активність була нерівномірною або на окремих етапах уроку незначною.

г) мети уроку досягнув.

Оцінку «**Задовільно**» ставлять, коли:

а) урок за своїм змістом ідейно та науково витриманий, однак студент- практикант допускав у поясненні неточності або не помічав помилок у відповідях

учнів;

б) на уроці студент не зумів організувати активної розумової й трудової діяльності учнів, погано знає учнів;

в) наочність на уроці використовувалась в основному правильно, але мали місце окремі недоліки (як недостатність осмислення того, що учні бачать, слабе керівництво процесом сприймання, бліді, нечіткі словесні пояснення);

г) під час проведення уроку студент-практикант допускав методичні помилки, і це позначилось негативно на знаннях учнів;

г) на уроці мали місце порушення учнями дисципліни, а студент-практикант в ряді випадків або не реагував на це, або не зміг нічого зробити; все ж загалом досягнуто поставленої освітньої і виховної мети.

Оцінку «**Незадовільно**» ставлять, якщо:

а) студент-практикант не досягнув на уроці поставленої мети;

б) урок проведено на низькому національно-патріотичному чи науковому рівні, студент-практикант допускав грубі помилки, виявив незнання фактичного матеріалу;

в) проводячи урок, студент-практикант допустив грубі методичні помилки, внаслідок яких учні не засвоїли навчального матеріалу;

г) мова студента-практиканта нечітка, має багато недоліків за формою та змістом;

д) дисципліна на уроці була погана, а студент-практикант виявив безпорадність і не зумів налагодити її.

Теоретичні засади підготовки та проведення уроків у спеціальних закладах освіти

У допоміжній школі урок включається в систему охоронно-педагогічного режиму. На ньому створюються найсприятливіші умови для охорони ослабленої нервової системи і психіки дитини від надмірних подразнень, різких змін в умовах перевтоми.

У зв'язку з труднощами в роботі з розумово відсталими дітьми, а також з наявністю великої нерівномірності в розвитку пізнавальних сил і здібностей кожного учня, кількість учнів у допоміжній школі набагато менша, ніж в масовій школі. Вона не перевищує 16 чоловік. При такій кількості учнів у класі вчитель може приділяти максимум уваги кожному учневі, здійснювати індивідуальний підхід до окремих учнів.

Класи в допоміжній школі комплектуються з урахуванням не тільки віку, а й ступеня інтелекту дитини. До навчання залучають тільки дітей з легкими формами розумової відсталості. Через те в одному класі можуть навчатися учні різного віку, різниця якого становить 3-4 роки. Але ця різниця на даний час поступово зменшується, оскільки аномальних дітей стараються своєчасно виявити і направити до спецшкіл.

Враховуючи малу продуктивність пізнавальної діяльності учнів, на кожний урок визначають значно меншу порцію матеріалу порівняно з масовою школою. Крім того, цей матеріал спеціально опрацьовують, щоб він був доступний для розумово відсталих учнів.

Певні особливості є й у доборі форм і методів навчальної роботи: широко практикуються повторення вивченого, ігрові моменти; навчання здебільшого відбувається на практичній основі, складні системи знань подаються в розчленованому вигляді, відповідно і діяльність учнів також набуває розчленованого характеру, особливо на початкових етапах навчання.

В організації учнів особливо велику роль відіграють безпосереднє керівництво і пряма допомога вчителя, у молодших класах це зводиться до патрунування кожної дії учнів.

Діти з порушенням вищої нервової діяльності не можуть тривалий час продуктивно слухати словесне викладення матеріалу або самостійно виконати навчальне завдання, якщо для цього потрібно напружити розумові здібності, так як вони не в змозі постійно мобілізувати свої зусилля і регулювати свої динамічні ресурси. В зв'язку з цим в процесі навчання цих дітей широко використовуються

прийоми розчленування пізнавальних дій на окремі дрібні кроки, а навчального матеріалу – на малі порції.

Це знаходить своє відображення в структурі уроку.

Структура уроку, або його побудова, – це цілісна система певним способом поєднаних і організаційно впорядкованих та узгоджених між собою дій учителя і учнів, спрямованих на розв'язання завдань уроку.

Характер структури уроку визначається багатьма факторами. Основним з них є: мета і завдання уроку; рівень розвитку в учнів пізнавальних можливостей і здібностей; сформованість в учнів прийомів організації своїх пізнавальних дій, поведінки і регуляції ними, розумова працездатність учнів; логіка розгортання педагогічного процесу.

Дія цих факторів у процесі навчання аномальних дітей глибоко специфічна, що зумовлює і своєрідність структури уроку.

Як відомо, в учнів допоміжної школи знижені пізнавальні можливості, порівняно з нормальними дітьми в них ослаблене регулювання своїми діями і зусиллями, є значні порушення процесів працездатності. Усе це зумовлює особливу логіку побудови навчального процесу на уроці. Тут важливого значення надається індивідуалізації навчання та організації й стимуляції пізнавальної діяльності учнів.

Відповідно до цього урок у допоміжній школі складається з таких етапів:

- 1) загально-корекційного;
- 2) організаційного;
- 3) основного;
- 4) заключного.

Структура уроку у допоміжній школі зумовлюється особливими причинами. Тут враховується також характерні для розумово відсталих учнів труднощі адаптації до змін характеру діяльності.

Завданням підготовчої частини уроку є створення в учнів готовності до праці на уроці, швидке і повне включення кожного з них у навчальний процес і забезпечення цим самим передумов оптимальної продуктивності праці учнів протягом уроку. Ця частина уроку складається з:

- а) організаційної підготовки учнів до праці;
- б) нервово-психічної підготовки учнів до максимальних навантажень на уроці;
- в) дидактико-психологічної підготовки учнів до уроку.

Розумово відсталі діти не мають стійких внутрішніх стимулів до діяльності. Ці діти важко пристосовуються до нового порядку, при найменшому утрудненні збуджуються або загальмовуються. Тому на початку уроку кожного разу вчителю

слід вдаватися до цілої системи запобіжних заходів, звертати увагу на такі деталі, які в масовій школі можуть і не мати значення.

Особливу увагу має, наприклад, те, як здійснюється вхід дітей у клас, як учитель вітається з учнями, як оглядає їх.

Для скорчення часу включення дітей у роботу доцільно ввести спеціальні вправи, спрямовані на приведення до оптимального стану вищої нервової системи дитини і тим самим підготувати її до високих навантажень на уроці.

Це може бути усний рахунок, дидактична гра, заняття ручною працею, розгляд предметів, картин і бесіда про них, слухання оповідань, казок, загальнорозвиваючі фізичні вправи, спів, малювання, конструювання, граматичний розбір, творчий диктант, слухання магнітофонних записів, перегляд діафільмів, розпізнавання звуків, фізкульт розминка перед працею, гра з іграшками, кубиками, лото, вправи на активізацію мислення, уваги, пам'яті.

Ці вправи доцільно проводити протягом 5-6 хвилин відразу ж після організаційного моменту до оголошення теми уроку. Вони повинні бути пов'язані із змістом наступної роботи на уроці.

Підготовча частина на уроках у I-IV класах допоміжної школи може виступати і як самостійний етап у вигляді перевірки домашнього завдання. Головне, щоб зміст її не був абстрактним, а мав тісний зв'язок з наступною частиною уроку.

Підготовча частина повинна проводитись у такий спосіб, щоб усі учні працювали одночасно, а не кілька з них по черзі, а інші були тільки присутніми при цьому.

Дидактико-психологічна підготовка учнів до уроку, крім забезпечення їх потрібним письмовими знаряддями і наочними посібниками, передбачає також створення в учнів позитивного ставлення до праці на уроці, пробудження в них інтересу до того, що вивчається, зацікавленості темою уроку.

Важливо, щоб учитель на кожному уроці фіксував увагу учнів на тому, чого вони мають навчитись і яке це має значення.

Готуючись до уроку, вчитель повинен уважно обміркувати прийоми доведення до учнів мети уроку. А після уроку відмічати, якій мірі вона була досягнута.

На основній частині уроку здійснюється:

- 1) ознайомлення учнів з новим програмним матеріалом;
- 2) поглиблене вивчення його;
- 3) систематизація й узагальнення вивченого раніше;
- 4) застосування знань і вмінь;
- 5) повторення вивченого матеріалу.

Основна частина має досить складну логічну структуру. Основні її компоненти це:

- 1) спеціальна підготовча, або вступна, частина уроку;
- 2) перше звертання до джерела знань; ознайомлення з новими знаннями, вміннями і навичками або перше відтворення навчального матеріалу, що вивчався на попередньому уроці з метою уточнення, систематизації або узагальнення знань, умінь і навичок;
- 3) повторення звертання до вивченого на уроці.

На спеціальній підготовчій частині уроку в учнів створюються оптимальні можливості для успішного розв'язання першого по черзі завдання основної частини уроку. Це досягається проведенням спеціальних розумових і фізичних вправ, спрямованих на підготовку учнів до сприймання навчального матеріалу.

На уроках письма, малювання, ручної праці вводяться вправи на розавиток в учнів м'язів руки і на підготовку рухового апарату до виконання фізичної роботи. На уроках читання, арифметики проводяться спеціальні заняття на відтворення набутих знань. Найпоширенішими формами проведення спеціальної підготовчої частини є такі:

1. Перевірка домашніх завдань, що підводить учнів до сприймання нового матеріалу.
2. Вступна бесіда, що вводить учнів у коло уявлень, необхідних для успішного сприймання нового матеріалу.
3. Розповідь учителя, що підводить учнів до розуміння нового матеріалу.
4. Повторення попереднього матеріалу для встановлення системи зв'язків.
5. Спостереження за явищами природи, за життєвими фактами, слухання музики, розглядання картин, необхідні для поглибленого вивчення матеріалу.

У I-IV класах допоміжної школи не практикується суцільний виклад нового матеріалу протягом більшої частини уроку. Ознайомлення з ним відбувається протягом недовгого часу.

Головною дидактичною вимогою, що висувається до проведення первинного звертання до джерела знань, є вироблення учнів правильних уявлень, понять і умінь з виучуваної теми. На цьому етапі відбувається початкове ознайомлення з новими знаннями й уміннями або перше звертання учнів до знань і умінь, набутих на попередніх уроках, з метою їх уточнення, поглиблення, систематизації та узагальнення, а також застосування на практиці. Новий матеріал на кожному уроці подається в малому обсязі, невеликими порціями, інакше учні неспроможні будуть засвоїти його. Тому етап першого ознайомлення учнів з новим матеріалом може тривати 5-10 хвилин.

Але хоч як би чітко не пояснювати учням новий матеріал, вони повністю і цілком не можуть засвоїти його відразу. Їм треба кілька разів пояснювати ту саму думку, доки вони її усвідомлять. Тому після пояснення навчального матеріалу, вчитель повторно звертається до щойно викладеного, домагаючись повного усвідомлення його і закріплення в пам'яті основних фактів.

На цьому етапі здійснюється уточнення, поглиблення, систематизація й узагальнення вивченого матеріалу, а також виконуються вправи на застосування знань.

Така логічна структура основної частини уроку.

Кожний урок потребує організованого завешення, певної закінченості. Тому наявність у структурі уроку як складової ланки заключної частини зумовлюються самою природою уроку. Основним завданням цієї частини є:

- 1) підведення підсумків роботи на уроці й оцінка успіхів і старанності учнів;
- 2) настанови учням щодо дальшої їх самостійної роботи, спрямованої на поглиблення і закріплення знань, здобутих на уроці, та на застосування їх на практиці;
- 3) приведення організму у відносно спокійний стан, якщо на уроці учні перебували в напруженні (виконували фізичні вправи, працювали фізично тощо);
- 4) приведення до порядку робочих місць, знарядь, інструментів, письмового приладдя;
- 5) створення установки на відпочинок;
- 6) організоване залишення класної кімнати.

У заключній частині уроку проводяться також фізичні вправи на дихання, короткочасні та цікаві дидактичні ігри, співи, відгадування загадок, декламації віршів та інше.

Уроки в допоміжній школі бувають різних типів. Тип уроку – це група подібних за структурою уроків. Відносячи той чи інший урок до певного типу, враховують такі фактори, як головне завдання уроку, характер змісту навчального матеріалу, вивченого на даний урок, вікові й типові особливості учнів, етап вивчення теми, логіка процесу навчання. Як відомо, навчання є багатоетапним процесом. У допоміжній школі це яскраво виявляється. Тут вивчення складних систем знань, окреслених певною темою, здебільшого не завершується на одному уроці. Воно триває протягом кількох уроків. У процесі такого навчання створюються сприятливі умови для компенсації вад сприймання знань і вироблення вмінь на основі своєчасного застосування корекційних засобів.

Відповідно до цього виділяють такі типи уроків у допоміжній школі:

1. Пропедевтичні уроки. На цих уроках здійснюється лише підготовка учнів до засвоєння програмного матеріалу. Розрізняють загально-пропедевтичні і тематико-пропедевтичні уроки.

Загальнопропедевтичні уроки проводять здебільшого на початку першого року навчання. Завданням уроків даного типу є: виявлення в учнів знань, умінь і навичок, а також ступеня розвитку пізнавальних сил і здібностей; підготовка учнів до опанування знань, умінь і навичок – розвиток і корекція сприймань, уявлень, елементарних понять, прищеплення навичок орієнтуватися в шкільній обстановці, формування умінь вчитись. Також значна робота повинна бути проведена по навчанню учнів правил поведінки в класі і школі, вчити учнів орієнтуватися в класній обстановці, розвивати інтерес до навчання, позитивні емоції й мотиви.

Тематико-пропедевтичні уроки проводяться перед вивченням складної теми для дидактичної підготовки учнів до її сприймання. Такі уроки проводяться на різних роках навчання в тих випадках, коли для засвоєння навчальної теми потрібна попередня підготовка учнів, введення їх в коло ідей і понять, що вивчатимуться. Завданням таких уроків є відповідна підготовка учнів до сприймання нового матеріалу, створення і розширення потрібних уявлень і понять, актуалізація наявних знань, які повинні стати базою для усвідомлення нового матеріалу.

2. Уроки формування нових знань, умінь і навичок. Особливістю уроків цього типу є те, що на них учні сприймають новий навчальний матеріал або засвоюють нові способи й прийоми дій. Головне в них – елемент поведінки, початкове ознайомлення, а не повне опанування нової порції знань, ще невідомих способів дій. Розв'язання цих завдань від початку до кінця проводиться на основі застосування різноманітних корекційних засобів.

Зміст навчального матеріалу добирають так, щоб він мав значно нищий рівень узагальнення порівняно з тим, що має місце в масовій школі. Навчальний матеріал подають учням в максимально конкретній формі з широким використанням наочності. Розумово відсталим учням під час вивчення нового навчального матеріалу постійно надається допомога у встановленні зв'язків між старими і новими знаннями, між окремими фактами в системі нових знань, між предметами і явищами, змістом нових знань і реальними предметами, явищами і процесами.

Учитель, застосовуючи різні методи навчання – розповідь, пояснення, бесіду, вправи, спостереження, досліди, демонстрування картин, кінофільмів, добиваються повного й усвідомленого сприймання навчального матеріалу, постійно вдаючись до багаторазових повторень, вказівок і роз'яснень.

Типова структура уроку формування нових знань, умінь і навичок така:

1. Нервово-психічна підготовка учнів до уроку.

2. Організація учнів до праці на уроці.
3. Пропедетивна підготовка учнів до сприймання нового матеріалу.
4. Формування нових знань.
5. Повторне звертання учнів до здобутих знань для уточнення, доповнення, усвідомлення.
6. Систематизація і узагальнення знань.
7. Настанови щодо самостійної роботи учнів після уроків.
8. Заключна частина уроку.

У цій структурі уроку спочатку відтворюються й аналізуються старі знання, встановлюються зв'язки між тим і тим, що вивчатиметься далі.

Логічна структура педагогічного процесу завершується систематизацією засвоєних знань.

3. Уроки додаткової корекції знань і умінь учнів.

Таких уроків небуває в масовій школі, бо діти з нормальним інтелектом спроможні самостійно подолати подібні вади в засвоєнні знань під час повторення чи виконання домашніх завдань. В допоміжній школі навіть після добре проведеного уроку, незважаючи на запровадження ряду корекційних засобів, учні не завжди повністю і якісно засвоюють знання. З часом окремі елементи засвоєних знань забуваються, абстракції послаблюються, руйнуються зв'язки між окремими факторами, явищами, процесами, подіями, відображеними в раніше сприйнятих знаннях. Тому потрібна додаткова робота для уточнення, внесення поправок, поповнення і відтворення знань, особливо тоді, коли одна й та сама тема вивчається протягом багатьох уроків. Суть корекційної роботи на цих уроках полягає в тому, що відбувається повторення раніше вивченого матеріалу для уточнення, відтворення і поповнення знань. Поряд з цим продовжують збагачуватись і закріплюватись нові знання в пам'яті учнів. Так створюється надійна основа для успішного навчання.

Типова структура такого уроку:

1. Виявлення рівня засвоєння знань учнів для визначення того, що потребує корекції.
2. Поелементарне повторення і вивчення знань і умінь та коригування, уточнення, поповнення й збагачення.
3. Об'єднання скоригованих знань в єдину систему.
4. Закріплення знань і виправлення в їх застосуванні.

Зміст корекційної роботи залежить від характеру виявлення вад у знаннях учнів.

4. Уроки систематизації й узагальнення знань.

Темп навчання в допоміжній школі досить повільний. На одну тему відводиться багато часу. Це дає можливість розподіляти матеріал кожної теми на менші порції і

вивчати їх окремо, виділяючи для цього кілька уроків. А через те, що тема вивчається довго, учні забувають деякий матеріал цієї теми. Це ускладнює узагальнення і систематизацію всього матеріалу. Тому в допоміжній школі вводяться спеціальні уроки систематизації і узагальнення матеріалу. Основні завдання таких уроків – об'єднати окремі знання в єдину систему, відновити й зміцнити зв'язки між окремими елементами знань. За програмою для таких уроків спеціально відводиться час на повторення. Систематизація, що здійснюється на них, буває внутрі системною і міжсистемною.

Значення таких уроків важко переоцінити. На них створюються найсприятливіші умови для формування в учнів прийомів класифікації і систематизації й узагальнення, чого самостійно учні навчитися не можуть.

Структура основної частини уроку такого типу може бути такою:

1. Поетичне відтворення і корекція окремих частин усієї системи знань.
2. Об'єднання частин знань, що вивчались розрізнено, в єдину систему.
3. Побудова загальних висновків.

Іноді вивченні раніше факти, явища, поняття розглядаються всі разом у порівняльному плані. При цьому до них учні кілька разів звертаються одночасно, порівнюючи їх кожного разу з новою ознакою.

5. Уроки застосування знань, умінь і навичок.

Користуватися знаннями учнів систематично навчають у процесі засвоєння навчального матеріалу. Розумово відсталим учням дуже важко одночасно використовувати цілий комплекс знань і умінь, вводяться спеціальні уроки. При цьому враховується той факт, що з усіх видів навчальної діяльності розумово відсталим учням найважче застосувати знання. Навіть добре засвоєнні знання вони часто не спроможні застосувати. Проте завдяки спеціальному навчанню ці труднощі певною мірою долаються. Уроки застосування знань і умінь запроваджуються з усіх навчальних предметів. На них основним є самостійна практична діяльність різного характеру.

Орієнтований план такого уроку:

1. Доведення до учнів завдань уроку.
2. Відтворення необхідних знань і умінь.
3. Пояснення, як слід застосовувати знання.
4. Практичні вправи на застосування знань.
5. Оцінка правильності застосування знань і виправлення допущених помилок.
6. Уроки перевірки якості засвоєння знань і вмінь.

У допоміжній школі уроки цього типу посідають значне місце в навчальній діяльності учнів. Головним є те, що тут виявляється не тільки рівень засвоєння знань

і вмінь, а й з'ясовуються результати корекційно-виховної роботи за певний проміжок часу. Виявляються прогалини в знаннях і вміннях учнів на основі цього визначається зміст дальшої додаткової корекційно-виховної роботи. Застосовуються два види таких уроків: 1) уроки перевірки якості засвоєння знань з окремої теми; 2) уроки заключної перевірки знань наприкінці півріччя чи навчального року.

Для перевірки використовують метод бесіди, письмові роботи і практичні завдання.

Основна частина цих уроків складається з таких етапів:

1. Повідомлення теми і пояснення завдань уроку.
2. Виявлення рівня засвоєння матеріалу.
3. Підбиття підсумків перевірки знань і оцінка досягнень учнів.
4. Настанови щодо усунення недоліків знань і умінь учнів.

Методика проведення виховних занять

Алгоритм підготовки і проведення виховного заходу

1. Психолого-педагогічний аналіз обстановки в колективі, необхідність проведення заходу та формулювання його мети.

2. Планування заходу.

3. Організація виховного впливу на колектив (особистість).

4. Безпосередній вплив на колектив (особистість).

Проведення виховного заходу.

5. Аналіз виховного заходу.

I. Планування виховного заходу:

1. Визначити теми заходу та чітко формулювання його мети, завдань заходу; визначити на виховання яких якостей школярів спрямовано захід.

2. Врахувати рівень вихованості учнів під час визначення мети і завдань заходу, тактовно допомогати учням.

3. Визначити місце даного заходу в загальній системі виховної роботи.

4. Врахувати, що кожна дитина, яка бере участь у тому чи іншому заході, має цілісну соціально-психологічну структуру, ім'я якої - особистість.

5. При підготовці заходу необхідно врахувати вік дітей та їх індивідуальні особливості.

6. Готуючи виховний захід, необхідно мати на увазі, що навіть при найкращій підготовці та майстерності учитель не досягне задуманої мети, якщо самі вихованці не братимуть активну участь у підготовці і проведенні заходу.

7. Проявляти творчість: виховний вплив на дітей, зацікавленість, поради та допомога вчителя.

8. Психологічно налаштувати учнів на виховну сутність заходу.

II. Процес підготовки:

1. Спрямовуюча роль класного керівника (педагога - організатора, керівника гуртка) у ході підготовки заходу, тактовна допомога учням.

2. Визначити роль органів самоврядування під час підготовки й проведення заходу.

3. Забезпечення в процесі підготовки згуртованої, злагодженої роботи колективу; формування стосунків співробітництва, взаємодопомоги, вимогливості.

4. Організація діяльності учнів (вихованців): уточнення обов'язків і

повноважень кожного учня (вихованця) та встановлення конкретних термінів виконання окремих завдань тощо.

III. Проведення заходу:

1. При організації заходу слід подбати про:

місце проведення, оформлення приміщення, обладнання, використання наочності, ТЗН;

своєчасність початку та організоване проведення;

дотримання регламенту, доцільність його використання;

участь представників громадськості, батьків у проведенні заходу;

ефективність їхньої участі;

дотримання під час заходу санітарно - гігієнічних вимог, правил пожежної безпеки, ТБ;

запобігання перевтомі та врахування особливостей фізичного розвитку учнів (вихованців);

зовнішній вигляд учнів (вихованців);

дисципліну.

2. Зміст виховного заходу повинен відповідати вимогам:

цілеспрямованість;

чи доведено мету до учнів;

зв'язок із життям класу, школи, району, міста;

обговорення під час проведення заходу питань, які хвилюють школярів;

врахування вікових та індивідуальних особливостей;

емоційна насиченість заходу;

вплив заходу на розширення світогляду учнів, на розвиток пізнавальних інтересів.

3. Методика проведення виховного заходу:

оптимально обрати форму проведення (бесіда, ранок, лекція, година спілкування, конференція, конкурс);

визначити роль класного керівника (педагога - організатора, керівника гуртка) у проведенні заходу, врахувати рівень його педагогічної майстерності;

передбачити наявність елементів обговорення, відкритого обміну думками в ході заходу.

визначити рівень самостійності школярів в обговоренні проблем.

IV. Аналіз результатів виховного заходу:

досягнення поставлених педагогом мети та завдань даного заходу;

виконання плану заходу;

аналіз ставлення школярів до змісту заходу, рівень їхньої активності.

Основні вимоги до проведення виховного заходу:

- чітка назва заходу та розуміння вихователем його мети;
- планування основних етапів заходу та визначення завдань кожного з них;
- організація підготовки заходу у відповідності до поставленої мети;
- визначення оптимального змісту виховного матеріалу з урахуванням основних принципів організації виховного процесу;
 - вибір найбільш раціональних методів і прийомів виховного впливу на учнів на кожному етапі заходу;
 - чіткість виховного заходу, оптимальний його темп і ритм;
 - гнучкість та широта «виховного маневру»;
 - різноманітність і творчий характер діяльності учнів;
 - взаємозв'язок заходу з попередніми та наступними формами виховної та навчальної роботи з учнями.

Захист практики

Після закінчення практики у визначений день студент здає документацію та звіт на рецензування керівнику підгрупи практикантів від навчального закладу. На основі власних спостережень за роботою студента, аналізу звітної документації та спілкування із вчителями, керівник практики визначає оцінку.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ включають:

1. Рівень професійно-педагогічних умінь.
2. Прояв професійно-значущих якостей особистості:
дисциплінованість, організованість, доброзичливість,
врівноваженість, любов до дітей тощо.
3. Якість виконання усіх завдань практики.
4. Рівень виявлення творчості.
5. Рівень педагогічного аналізу і рефлексії.
6. Якість звітної документації.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і залікову книжку студента за підписами членів комісії.

На основі поточних оцінок за всі види практики виставляється підсумкова оцінка, яка затверджується на педагогічній раді при допуску студентів четвертих курсів до державних іспитів.

Студенту, який не виконав програму практики, може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених академією.

Студент, який востаннє отримав негативну оцінку з практики, відряджується з числа студентів академії.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вержиховська О.М. Теорія і методика виховання дітей з особливостями інтелектуального розвитку : навч.-метод. посіб. Кам'янець-подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2013. 372 с.
2. Бондар Т.С. Спортивні та рухливі ігри в початковій школі. Київ : Ранок, 2008.
3. Інклюзивна освіта : теорія і практика : навч.-метод. посіб. / [колек. авторів ; за заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. Ч.1. 192 с.
4. Інклюзивна освіта : теорія і практика : навч.-метод. посіб. / [колек. авторів ; за заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. Ч.2. 184 с.
5. Іотко А.П., Шиманський В.М. Рухливі ігри в початкових класах: навч. метод. посібн. Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2004. 60 с.
6. Косенко Ю.М. Вчитель як суб'єкт навчально-ігрової діяльності у спеціальній школі. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія : зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. № 23. С.127 – 130.
7. Лисенко Н.В. Педагогіка українського довкілля : навч.-метод. посіб. Київ : Слово, 2010. Ч.2. 360 с.
8. Матвеєва М.П. Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. університет, 2005. 164 с.
9. Методичні рекомендації з навчальної педагогічної практики для студентів 2 курсу. Полтавський національний педагогічний університет Імені В.Г. Короленка. Укл. І.М. Омельченко, Л.О.Федорович. Полтава : 2012. 30 с.
10. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ПРОВЕДЕННЮ ПРАКТИКИ З ДЕФЕКТОЛОГІЇ Студентів 5 курсу спеціальності "Дошкільне виховання. Логопедія і дефектологія" Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського Укл. Дегтяренко Т. В. Пономаренко Л. П, Закорченна Г. М., Ковиліна В. Г. Одеса 2005.
11. Методичні рекомендації до проведення педагогічної практики напряму підготовки 5.01010201 «Початкова освіта» / Упорядники Л.М. Прокопів, С.Ю. Довбенко, О.М. Сидорук; відповідальний за випуск Ю.М. Москаленко, Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника .– Івано-Франківськ: 2015. - 224 с

12 Миронова С.П. Програма і методичні рекомендації волонтерської та педагогічної практики в спеціальних навчальних закладах /С.П.Миронова, О.І.Дмитрієва, Н.І.Коваль, Т.О.Докучина; – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. - Кам'янець-Подільський: 2015. – 60 с

13. Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0120-93>.

14. Психолого-педагогічні основи корекційної роботи в спеціальній школі. Хрестоматія : навч. посіб. / за ред. С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2004. 220 с.

15. Синьов В. М. Психологія розумово відсталої дитини : підручник. Київ : Знання, 2008. 359 с.

Додаток 1

Міністерство освіти і науки України
 Департамент науки і освіти
 Харківської обласної державної адміністрації
 Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
 Харківської обласної ради

ПЛАН ПРАКТИКИ В СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

ЗАТВЕРДЖУЮ Перший проректор
 Л. О. Петриченко

Тижні	Дата	Кількість годин	Зміст роботи	Відповідальні
1.	14.09.2017	6	Ознайомлення з режимом роботи школи-інтернату, знайомство з класом і вивчення шкільної документації, складання перспективного плану на період практики. Ознайомлення з календарними планами вчителів з предметів.	Керівник групи
2.	21.09.2017	6	Відвідування й аналіз уроків учителів, вибір тем для проведення робочих і відкритих уроків. Планування системи уроків за темами, визначення термінів проведення робочих і відкритих уроків.	Керівник групи
3.	23.11.2017	6	Проведення робочих і відкритих уроків. Відвідування й аналіз уроків учителів, інших студентів-практикантів, ведення записів уроків, участь в їх обговоренні. Підведення підсумків проведення практики.	Керівник групи

Підгруповий керівник-методист

ПІБ

ДОДАТОК 2

ХАРАКТЕРИСТИКА

На студента-практиканта Лєвоценко Єлизавети Геннадіївни

Курсу 5, денної форми навчання, факультету дошкільної і спеціальної освіти та історії, що проходить педагогічну (навчальну) практику в Спеціальна загальноосвітня школа-інтернат I-II ступенів №2

За адресою: м.Харків, провулок Карпівський 21/23

з «14»вересня 2017р по «23»листопада 2017 р

В період роботи Лєвоценко Єлизавета Геннадіївна показала достатні теоретичні знання з спеціальної педагогіки, психології та методик спеціальної освіти.

Студентка повністю виконала план педагогічної практики. Навчально-виховна робота з дітьми планувалася на весь період практики з урахуванням вимог навчального плану, а також з урахуванням диференційованого особистісно орієнтованого підходу до кожної дитини.

Студентка зуміла знайти підхід до всіх дітей класу. Свою роботу з школярами будувала на принципах довіри та співпраці.

У рамках навчальної практики студентка розробила та провела 7 залікових занять. Кожне заняття було проведено на високому рівні, було помітно гарну підготовку. У ході занять студентка приділяла багато уваги наочності та доступності матеріалу.

Оцінка за педагогічну практику: Відмінно

Груповий керівник-методист практики

від освітнього закладу: _____

(Підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник від бази практики: _____

(Підпис) (ініціали та прізвище)

ДОДАТОК 3

ГРАФІК ПРОВЕДЕННЯ ЗАЛІКОВИХ УРОКІВ

Факультет дошкільної, спеціальної освіти та історії ХГПА

спеціальність Спеціальна освіта

Курс _____ Форма навчання _____ денна _____ група _____

Терміни проходження педагогічної практики: з _____ року

База практики

№ з/п	ПІБ студента	Предмет	Дата	Час	Клас (група)	Кабінет
		Українська мова	28.09.2017	8.30-9.15	1-Б	13
2.		Трудове навчання	28.09.2017	9.30-10.15	2-А	12
3.		Математика	28.09.2017	9.30-10.15	4-Б	3
4.		Українська мова	28.09.2017	9.30-10.15	4-А	7
5.		Математика	28.09.2017	10.35-11.20	2-А	8
6.		Українська мова	28.09.2017	10.35-11.20	2-Б	2
7.		Основи здоров'я	05.10.2017	8.30-9.15	2-Б	2
8.		Трудове навчання	05.10.2017	9.30-10.15	2-А	12
9.		Географія	05.10.2017	9.30-10.15	7-А	16
10.		Математика	05.10.2017	9.30-10.15	7-Б	М
11.		Образотворче мистецтво	05.10.2017	10.35-11.20	4-А	7
12.		Трудове навчання	05.10.2017	10.35-11.20	6-А	21

Груповий керівник-методист практики _____

ПІБ _____

ДОДАТОК 4

ПЕДАГОГІЧНА (НАВЧАЛЬНА) ПРАКТИКА В СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ
ЗВІТ

Студента (П.І.Б.) _____

курсу __ групи __

Факультету дошкільної і спеціальної освіти та історії ХГПА

Терміни практики з __ по __

База практики :

Керівник: ПІБ

ЗМІСТ РОБОТИ

Позитивні сторони практики (дізналися, побачили, навчилися):

Труднощі, які відчують на практиці

Зауваження та пропозиції щодо проведення практики

Студент (підпис) _____ / П.І.Б . _____

ДОДАТОК 5

Орієнтовна схема аналізу уроку студентом

1. Клас _____
2. Предмет: _____
3. Тема уроку: _____
4. Мета (триєдина) уроку: _____
5. Тип, вид уроку: _____
 6. Чи відповідає зміст уроку, методи навчання, форми організації діяльності учнів меті уроку?
 7. Які методи і прийоми навчання використав учитель на уроці?
 8. Які дидактичні завдання простежені на окремих етапах уроку, чи пов'язані вони із загальною метою уроку?
9. Які форми роботи з учнями використав учитель на уроці?
 10. Чи спостерігалася на уроці індивідуалізація або диференціація навчання? В чому вони виявилися?
 11. Чи побачили ви на уроці прийоми, які б допомагали учневі самому здобувати знання, чи використано на уроці алгоритми, пам'ятки, схеми, опорні конспекти?
 12. Чи використовував учитель на уроці інноваційні педагогічні технології? _____
1. Чи було підбито підсумок уроку? Як?
 14. Що нового для себе ви взяли з уроку? Чим збагатився ваш методичний багаж? _____
15. Що б ви порадили вчителю для вдосконалення уроку?

ДОДАТОК 6.**Зразок титульного аркуша щоденника з педагогічної практики**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Кафедра корекційної освіти та спеціальної психології

ЩОДЕННИК
практики

2019

ДОДАТОК 7.

Зразок оформлення змісту практики в щоденнику

Дата, предмет, час, П.І.Б. що дає урок / заняття	Зміст уроку (заняття)	Примітки
30.03.16 читання 8.30	Белова С.В. (Учитель) Тема: _____ (Короткий зміст по етапах)	Відзначаються цікаві завдання, ігри, прийоми, методи тощо; вдалі методичні знахідки, позитивні моменти уроку (заняття), зауваження, пропозиції.
Математика 9.30	Іванова О.І. (Студентка) Тема: _____ Див. Конспект відкритого уроку	